Recensie: R.R. Askew, 2004. The dragonflies of Europe (revised edition)

Harley Books, Colchester.
ISBN 0-946589-75-5. 308 pagina's, 30 kleurenplaten. Prijs ongeveer € 45.

Dick Askew's "The dragonflies of Europe" uit 1988 is een klassieker. Vanwege de hoge prijs stond het echter bij weinig liefhebbers in de boekenkast. Het is dus goed nieuws dat er na zestien jaar een *paperback* "revised edition" verschijnt. Wie het boek openslaat ontdekt helaas dat die aanduiding wat misleidend is. Het boek uit 1988 is niet bijgewerkt, maar identiek herdrukt. Een bijlage van vijftien pagina's (waarvan vijf literatuurlijst) en één nieuwe kleurenplaat zijn toegevoegd, maar dat neemt slechts 5% van het boek in. Het originele A4-formaat is met ruim eenderde teruggebracht, een reductie die niets afdoet aan de kwaliteit van de afbeeldingen. Integendeel, het kleurige spektakel van de platen oogde in de opgeblazen versie wat stijver. In 1988 was een dergelijke combinatie van kwaliteit en kwantiteit in libellenillustraties niet eerder vertoond en nog steeds zijn zulke fraaie en complete overzichten bijzonder.

De eerste veertig bladzijden geven een korte maar degelijke inleiding op de levenswijze, het gedrag en de morfologie van libellen. Hierna volgen determineersleutels (ook voor larven) en beschrijvingen van 114 soorten. De tekst, die sterk op determinatie is gericht, wordt rijkelijk begeleid met pentekeningen. Dit deel geeft een mooi totaalbeeld van de Europese libellenfauna, maar is sinds 1988 op veel vlakken voorbij gestreefd. Over de Lestidae, Platycnemididae en Gomphidae verschenen Duitse monografieën, nieuwe larventabellen werden gemaakt door Heidemann & Seidenbusch, Gerken & Sternberg en Norling & Sahlén en in vele Europese landen (waaronder Nederland) zagen nieuwe verspreidingsoverzichten het licht. Ook voor de herkenning van

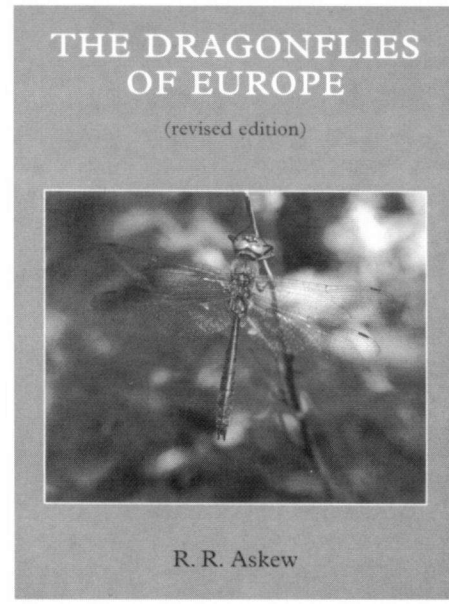

Figuur 1
De kaft van de "nieuwe Askew".

adulten bestaan tegenwoordig diverse alternatieven. Persoonlijk geef ik, vanwege de grote variabiliteit van libellen, de voorkeur aan een systematisch, rijk geïllustreerd werk als dat van Askew. Al met al heeft de liefhebber inmiddels heel wat meer informatie tot zijn beschikking dan in 1988. De kracht van het boek moet dus in de synthese liggen, maar alle nieuwe informatie is beperkt tot de bijlage: vijftien pagina's moeten het gat tussen 1988 en nu dichten. De belangrijkste veranderingen zien we in de naamgeving en in de verspreiding, inclusief de vondst van nieuwe soorten voor Europa. Na 1988 zijn er onder meer drie Amerikanen overgewaaid en vier soorten nieuw ontdekt voor de wetenschap. Deze worden in de bijlage summier besproken, maar staan dus niet in de hoofdtekst en determineersleutels. De in 1993 beschreven *Cordulegaster helladica* blijft zelfs geheel onvermeld. Wel zijn enkele soorten geïllustreerd op een extra kleurenplaat. De gebrekkige integratie van de oude en nieuwe tekst vergt enig puzzelvermogen van de lezer, bijvoorbeeld om te begrijpen dat *Sympecma annulata* en *Sympetrum decoloratum* uit het oude deel nu *S. paedisca* en *S. sinaiticum* heten.

De meest opvallende ontwikkeling van de afgelopen zestien jaar is het door warme zomers verschoven en door een waarneemexplosie verbeterde verspreidingsbeeld van veel soorten. Juist op het vlak van biotoop en verspreiding (aangegeven met kaartjes en korte teksten) is het oorspronkelijke boek doorgaans summier en dikwijls verouderd. Vijf pagina's met "nieuwe verspreidingsgegevens" moeten dat compenseren. Die gegevens en hun bronvermelding blijken echter zeer willekeurig en onvolledig te zijn. Het kaf is niet van het koren gescheiden: jaren aan vluchtige aantekeningen uit artikeltjes, brieven en gesprekken lijken zonder extra onderzoek en redactie te zijn afgedrukt. Een persoonlijke melding aan de auteur over *Anax parthenope* in de Algarve verhoudt zich niet tot het onvermeld blijven van een voorlopige Portugese atlas uit 2002. De soort is algemeen in heel Zuid-Europa, terwijl stippenkaarten van Portugal niet eerder verschenen. De Nederlandse atlas (2002) wordt wel vermeld als nieuwe literatuur, maar er zijn geen gegevens uit overgenomen. Daarom wordt bijvoorbeeld voor *Lestes barbarus* in Nederland alleen verwezen naar het voorkomen in de Groote Peel en de Meinweg in 1995 (de bron, een artikel in het Natuurhistorisch Maandblad, ontbreekt) terwijl in de atlas blijkt dat de soort vanaf 1994 verspreid voorkwam op al onze zandgronden. Zonder toelichting, context of bronvermelding is opname van dit soort gegevens misleidend. Zo zien we bij *Platycnemis subdilatata* alleen "Canary Islands" staan. De bron hiervan is nergens te vinden, maar betreft een artikel waarin aan de herkomst van dit enige Canarische individu wordt getwijfeld.

Samenvattend gaat het hier dus om een verkleinde kopie van een zeer fraai maar wat verouderd boek met een in opzet nuttig maar in uitvoering onvolmaakt en verwarrend aanhangsel. Is dit boek het aanschaffen waard? Wie de originele versie bezit kan het geld besparen, maar voor de anderen is dit de kans om eindelijk voor een redelijke prijs in het bezit te komen van een klassieker.

Klaas-Douwe B. Dijkstra

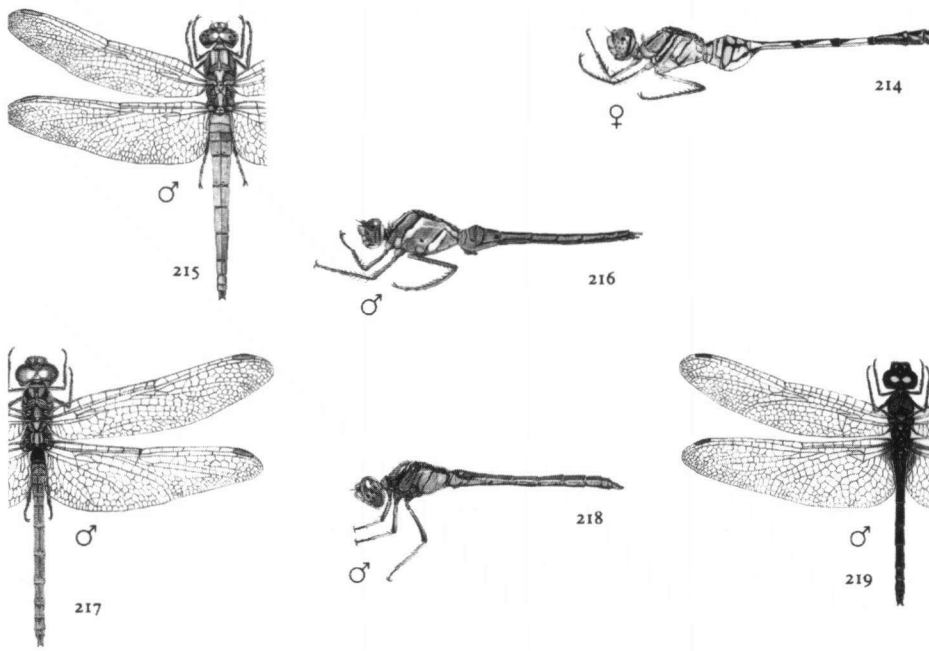

Figuur 2
Een deel van de nieuwe kleurenplaat met *Orthetrum sabina* (214), *Orthetrum taeniolatum* (215/216), *Sympetrum sinaiticum tarraconensis* (217/218) en *Tritemus festiva* (219).
Part of the new colour plate.